

vígjáték, „etnomese”, football

Brazilok

játékfilm

95'

2017

Rendező: Rohonyi Gábor, M. Kiss Csaba

Szereplők: Fekete Ernő, Schmied Zoltán, Nagy Dániel Viktor, Bánki Gergely, Lakatos Erik, Bergendi Barnabás, Dóra Béla, Lakatos Csaba, Lakatos Renátó, Pászik Krisztofer, Farkas Franciska, Kaszás Gergő, Mészáros Blanka, Dobó Kata, Gáspár Laci

Vágó: Mógor Ágnes

Operatőr: Réder György

Zeneszerző: Bornai Tibor

Forgatókönyvíró: M. Kiss Csaba, Muhi Klára, Huszár Péter

Producer: Mécs Mónika, Mesterházy Ernő

Gyártó: M&M Film

„Riporterként bejártam az országot, és mivel a cigányság jellemzően a legszegényebb réteg, ezért nagy a körükben a bűnelkövetők aránya. Erre egy helyi pánikreakció a rasszizmus. És ez rossz reakció. De nincs más minta. Az állam is csak büntetni képes mindkét oldalt, de évtizedek óta adós a kiváltó okok felszámolásával.”, válaszolta M. Kiss Csaba, aki ötletgazdája, társforgatókönyvírója és társrendezője a *Brazilok* című „etnomesének”. A magyarországi vidéki viszonyokat jól ismerő riporter több interjúban fogalmazott már félreérthetően, pedig az egyértelmű fogalmazás sokat segíthet a problémák tisztán látásában. (Sok múlik azon, hogyan definiáljuk a bűnelkövetést, ha ugyanis például a korrupció is részét képezi, akkor a romák által elkövetett, a szó sokféle értelmében látványosabbnak tetsző tettek és károk aránya messze eltörpül a sokszor rejtve maradó törvénytelen ségek mellett, amelyeket a társadalom többségében nem roma, konkrét és szimbolikus tőkével kipárnázott osztályainak tagjai követnek el.) A *Brazilok* sem mentes a homályos „megfogalmazásoktól”, de erényei ellensúlyozni látszanak ezeket. Egyrészt, első nekifutásra szállítja a sztereotípiákat és a sematikus karaktereket, de ezeket műfaji kereteinek jegyében, kusturicai jellegű mesei vonásokkal teszi, ezért nem hatnak bántó leegyszerűsítéseknek. Másrészt, szintén a mesei jellegből fakadó didaktikussággal, de határozottan tör pácát a rasszizmus felett, és zárja a hatalomnak kiszolgáltatott romák győzelmével a filmet. A többségi magyarok ajkán rendszerint elhangzó rasszista gúnynevek egyike a „brazilok”, és a film ezt a gúnynevet sikeresen sajátítja ki és fordítja át pozitív értelmű performatívummá.

A film története szerint egy kis falu roma közösségének fiatal férfi tagjai egy brazil utazás elnyerésének reményében futballmérkőzést játszanak a falu nem roma („magyar”) férfijai által alkotott csapattal. A feszültség abban rejlik, hogy falut uraló „magyar” réteg erősen rasszista, és így a pályán nem csak romák és nem romák, hanem rajtuk keresztül világnézetek is összeecsapnak. Egy kritikus a *Brazilok* kapcsán azt fejtegeti, hogy „[a] foci pályára kitüntetett helyszínnek számít a magyar filmtörténetben. Ez a hétköznapi élet jelentéktelen teréből fehér vonalakkal kimetszett, meglehetősen prózai téglalap nem pusztán egy népszerű sport terepe, hanem egyben mágikus geometriai alakzat is, ahol a magyar társadalom és történelem rossz fertályára született szereplők beválthatják álmaikat, igazságtételt nyerhetnek, és olykor, egy-egy pillanatra még akár diadalt is arathatnak elnyomóikon. Legalábbis a vásznon időről időre megtörténik ilyesmi, ha az életben nem is.” (Jankovics Márton) Ennek megfelelően a *Brazilok* című filmben is a mágikus négyszög szolgál az igazságtétel terepéül, amelyhez a mai Magyarország vígjátéki formában előadott, de szociológiai értelemben hiteles viszonyai szolgáltatják a hátteret. A filmben amatőr és professzionális színészek játszanak, mindenki megfelelő hitető erővel, és a borsodi romákra jellemző tájszólásban megszólaló narrátor

(Lakatos Erik) már a film elején felkínálja a néző számára a pozitív azonosulás lehetőségét, átemelve őt a reflexszerű sztereotip világból (szegénység – cigányok) a mese törvényei szerint működő világba: „Tudom, mit gondoltok most, de tegyétek félre egy kicsit azt, amit gondoltok. Legalább addig, amíg mesélek.” (M.A.)

A filmhez tartozó linkek:

<https://www.youtube.com/watch?v=oq6gnRq4mRU>

<https://port.hu/adatlap/film/mozi/brazilok-brazilok/movie-174262>

<https://www.imdb.com/title/tt6141656/>

Szakirodalom:

Jankovics Márton: A mágikus téglalap, *Filmtett*, 2017. április 5,

<http://www.filmtett.ro/cikk/4494/m-kiss-csaba-rohonyi-gabor-brazilok>

„Mondjuk úgy, hogy emberekké válnak”. Suri Szilvia interjúja M. Kiss Csabával, 2015.

augusztus 14, <https://magyarnarancs.hu/film2/mondjuk-ugy-hogy-emberekke-valnak-96109>

Vajda Judit: Cigányok ideje, *Filmkultúra*, 2017. április 14,

https://filmkultura.hu/?q=cikkek/filmek_brazilok_vajda

„Vidéken nem eredendően, hanem tapasztalatból vagy jobb híján rasszisták az emberek”,

Zimre Zsuzsa interjúja M. Kiss Csabával, *WMN*, 2017. március 29,

<https://wmn.hu/kult/46479-m-kiss-csaba-videken-nem-eredendoen-hanem-tapasztalatbol-vagy-jobb-hijan-rasszistak-az-emberek---interju>